

„Štajerc“ izbija vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstro-Ogrsko: za celo leto 3 krone, za pol in četrt leta razmerno; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računani naročnino z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne številke se prodajajo po 6 vin.

Uredništvo in upravnice se nahajata v Ptuju, gledališko poslopje štev. 3.

Štajerc

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastoj, ali rokopiše se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torej zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (insetatov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 9.

V Ptuju v nedeljo dne 1. marca 1908.

IX. letnik.

Kmetje pozor!

V nedeljo 8. marca 1908 se vršita v Rogoškem okraju

dva kmetjska shoda

in sicer dopoldne ob 10. uri v hotelu pri pošti na Slatini in popoldne ob 2. uri pri g. Smehu („Cigajnerwirt“) v Mestinju.

Dnevni red:

1. Protest proti delitvi podpor po toči prizadetim posestnikom. — 2. Politični položaj. — Kot govorniki sta oglašena posestnik A. Drogenig in urednik K. Linhart ter drugi.

Kmetje, kmetice! Pobrigajte se za svoj položaj! Pridite vsi! Tudi nasprotniki so vabljeni. Vaak nam je dobro došel, kdor se zna in hoče dostojno vedeti!

Na delo za kmetjsko stvar!

Vodstvo „Štajerčeve“ stranke.

skozi 7 let obstanka našega „Štajerc“ farsko-klerikalni nadvladali in se borili z vsemi močmi proti temu, da bi bil politikujoči duhovnik tudi v posvetnih stvareh kmetjski voditelj. Ali ravno tako, kakor je nevarna farska politika, škodljiva je tudi iz osebnih ozirov peljana dohtarska politika. Far želi neumnega kmeta, da mu nalaga lažje svojo „berno“, ta davek na neumnost, da ga lažje vlada. In prvaški dohtar istotako: čimveč neumnežev, temveč procesov... Kdor ima torej res le iskrico ljubezni do izstradanega ljudstva, ta mora reči: Kmet za kmeta, kmet s kmetom, kmetu pomagaj kmet! Drugo je vse laž, vse hudobija!

Ali zakaj bi se tako razburjali in jezili? Generali „narodne stranke“ sami ne verujejo, da bi se smatralo njih nedeljske „shode“ za resno priredbo. Teško pač ni, s prvaki učitelji par ljudi skupaj zbornati, ki so toliko potrpežljivi, da poslušajo celjske dohtarje. Ali ljudje čutijo, da je vse to — „Bauernball“... V nekaterih krajih so zborovali „narodnjaki“ pod predsedstvom socialnih demokratov, v drugih pod predsedstvom članov „laži-kmetjske zveze“. In vkljub temu piše ponižna tetka „Domovina“, da so bili vsi shodi „imenitni“ in „krasni“... Na vseh shodih se je sprejelo resolucije, ki jih je izdelal mladi Spindler že pred tedni. Te čudne resolucije se tičejo — uradnikov, v prvi vrsti sodnikov, — nadalje volilne prenosove za deželni zbor in končno tudi drugih stvari. O sodnijskem vprašanju smo že opetovano pisali, da kmeta bore malo zanima. Kmet je vesel, če nima s sodnijo ničesar opraviti, pa naj bode sodnik potem Nemeč, Turk, Japonec ali pa Slovenec. Z volilno prenosovo za deželni zbor pa se gre prvakom edino zato, da pride malo več njih gospodov v zbornico. Socialni demokratje zahtevajo volilno prenosovo iz stališča, da se delavstvu več pravice pribori. To povejo odkritosrčno in pošteno. Ali prvaki bi nikdar ne bili zadovoljni s tako volilno prenosovo, katero zahtevajo socialisti. Prvaki hočejo ravno le tako volilno prenosovo, ki bi spravila po močnosti vseh 8 celjskih dohtarjev v deželni zbor...

Zanimivo je to, da so ti plavo-rdeče-beli dohtarji tudi „kmetjske“ zahteve naglašali. Kakšne neki so te „kmetjske“ zahteve? Na to vprašanje imajo gospodje edini odgovor: Proč od Gradca! Nastaviti hočejo v kmetjskih zastopih par prvako-zagriženih agitatorjev, ki se bodo za politiko, nikdar pa za kmetjsko gospodarstvo brigali. In to naj bi bil „kmetjski program“...

Resnične kmetjske zahteve so pa: ločitev od Ogrske, ki nam vzame vsako leto 30 milijonov kron, zaprte meje proti inozemstvu, ureditev zramotnih davkarskih razmer, pomoč glede pomanjkanja poslov, izdatna pomoč za slučaje škode, sploh okrepčanje kmetjskega stanu.

Za te resnične kmetjske zahteve se dohtarska stranka ne briga. In zato so vse njene priredbe slične — „Bauernballom“... Ali gospodje, bojite se mačka, ki mora slediti temu plesu!

Politični pregled.

Nemška kmetjska stranka in železnice. Nemška kmetjska stranka za Štajersko poslala je c. k. železniškemu ministerstvu vlogo, v kateri stavi razne zahteve. Glavne zahteve so: 1. Stačijske pristojbine na c. k. državnih železnicah naj se opusti in ravnotako naj se vpelje cene tarife posebno za otrobe (Kleie u. Olkuchen); sploh se naj zniža plačilne tarife za kmetjske in gozdarske pridelke v inozemstvu kakor doma. 2. Vlada naj vpliva na zasebne železnice, da se poprimejo tudi te tega gesla. Posebno se naj gleda, da zniža južna železnica zopet zvišane tarife za „stückgut“ itd.

Uvoz srbske živine. 13. t. m. sta avstro-ogrsko in srbska vlada novo trgovsko pogodbo podpisali. Kar je bilo pričakovati, se je zgodilo in smo o temu že v zadnji številki pisali: Srbija sme vsako leto 35.000 zaklane govede in 70.000 zaklanih svinj uvoziti. V srbski skupščini so poslanci to pogodbo z velikim veseljem pozdravili; — naravno, kajti pravzaprav je končala colninska vojna slavne zmagonosne naše države in male države kraja Peterčka z zmago zadnje. Kmetje so potemtakem zopet izdani in prodani. Samo eno je še! Poslanska zbornica more še vse to razveljaviti. Vlada ima namreč le to pravico, da sklene trgovsko pogodbo začasno ali provizorično. Veljala bode ta pogodba torej le tedaj, ako bodo naši poslanci zanjo glasovali. V roki naših poslancev leži torej odgovornost! Poslanci bodo odločili, je-li naj se cene živine še bolj znižajo in naj se našo živino okuži! Pa še nekaj je pri celi stvari. Ako se Srbiji ta uvoz res dovoli, zahtevajo lahko vse druge države isto pravico. Kajti v vseh pogodbah je določba (Meistbegünstigungsklausel), da velja vsak sklep, po katerem se zviša uvoz ene države, takoj tudi za vse druge! Potemtakem se lahko zgodi, da bode Rusija, pozneje pa tudi Bolgarija, Rumunska in celo Nemčija meso uvažala. Šlo se ne bode več za 100.000 kil na leto, marveč za 1 milijon kil. Potem so naši avstrijski živinorejci pri kraju in družega jih ne čaka, kakor — beraška palica! Poslanci pa bodo nosili odgovornost. Vsak kmetjski poslanec, ki bode glasoval za pogodbo z Srbijo, je torej strupeni izdajalec svojih volilcev!

Dopisi.

Prvaška tatvina v Ljutomerju.

(Izvirni dopis)

Ljutomer, svečana 1908.

Z ozirom na članek „Zopet prvaka tatvina“, ki ga je objavil naš ljubi „Štajerc“ v 8. številki z dne 23. t. m., treba popraviti, da se dotični sedlarski mojster ne piše Johan temveč Martin Karba. Karba je poneveril in kradel denarje okrajne bolniške blagajne že več let. Kajti ta nekdanj čisto revni Karba, ki je svoj čas v hlevu stanoval, je danes bogati mož, ima popolnoma regenerirani vinograd, več oralov zemljišča ter prav lepo živino. Karba je čisto

In mi izjavimo odločno: nasprotovali smo

pa misli da smo slepi. Ti R... bodi pridna, drugič povema še nekaj od Gradca in Rbnice.

St. Peter na Medvedovem selom. Dne 6. t. m. smo žalostni spremljali k večnemu počitku velespoštovanega posestnika Franca Verk. Vse časti si je mož kot skrben in dober oče tudi zaslužil. Pokojni je bil 15 let cerkveni ključar ter je kljub temu, da je imel na svojem velesposobstvu mnogo skrbi in truda, tudi gledal na blagostanje ter red pri naši St. Peterški cerkvi. Pokojni je tudi gledal na to, da so se cerkveni godovi kakor naprimer Velika Noč in Petrovo z največjo cerkvi primerno slavnostjo vršili, kar se je pred njegovim cerkvenim ključarstvom le redko zgodilo, ker se je včasih tak žalostno vršilo da je le samo črnih cerkvenih oblačil manjkalo. — Sedaj pa, preljubi mi „Štajerc“ poglejva zahvalo našega g. župnika Gomilškega. Se predno se je ta „gospaudek“ k nam preselil, je pokojni kljub temu, da je imel s svojim posestvom mnogo opraviti, gledal na to da se je farško posestvo večidel z njegovo živino in skrbjo tudi obsejalo in v red spravilo. Kako pa sedaj naš „potovalni učitelj“ Gomilšek povračuje ta trud in skrb pokojniku, velikemu mu dobrotniku? — Tu boded jaz Tebi, predragi „Štajerc“ sedaj naznanil: Ker je bil pokojnik velik prijatelj pokojnega g. V. Strmšek, si je izvolil tudi zraven njega pokopan biti, kar se je tudi zgodilo, ker se je naš pridni Franček zato potrudil, brez da bi bil g. župniku naznanil, na kar ga je seveda župnik Gomilšek k sebi poklical ter mu ušesa prav dobro iztrebil. G. župnik, kak dolga pa je Vaša ljubezen? — le do groba? ali je Kristus tudi učil svoje učence dobrote povračati? Seveda Vam je hudo pri srcu, posebno pa pri mošnji, da Vam ni uboga vdova Verk nasula celi kup kronic za tistih par seznejev zemlje, kakor je to storila velecenjena soproga pokojnega Strmškega, katera Vam je naštelo lepo svotico kronic za tistih par seznejev zemlje in še bo mogla baje plačati vsakih 10 let 20 K. Ja ljubi Bog kaj še vse na novo ne pride; ali homo moralis mrtvim še sedaj posestva kupovati? Pokojni pa je že davno zašel v tisti prostorček, za kateriga Vam je tako žal, Vam in Vašemu nikoli polnemu mošnjičku. Ali veste da je Kristus rekel: ne iščite si zakladov, ki jih rja in moli snedo, iščite najprej nebeško kraljestvo, vse drugo vam bo privrženo! Ne derite vbogih ljudi do golih kosti!

Vsevedež domače fare.

Rož na Koroškem, 15. svečana. Četrtri letni shod podružnice „Südmareck“ se je vršil imenitno ob veliki udeležbi. Prostori gostilne „Leuthner“ so bili natlačeno polni. Ves Rož je prišel in tudi iz sosednih krajev so došli ljubi gostje, zlasti možko pevsko društvo iz Veldna. Načelnik g. Nagl je pozdravil navzoče, posebno žene in dekleta, zastopnike okrožja Zg. Koroško „Südmareck“, razne podružnice, pevsko društvo, pot. učitelj g. Schneider, dež. poslanca Dr. Augerer itd. Spomnil se je pokojnega g. J. Pirker in dr. Hock. Poročilu posnemamo, da je imela podružnica 130 članov; 684 K je odposlala glavnemu odboru. Potem se je volilo g. Nagl, dr. Toritsch, Bernald, Tschek, Unterwetz, Leuthner, Schlathan, M. Paul, P. Hafner v odbor. Potem se je sklenilo napraviti vse korake, da se razdeli podružnice med člane, kako dela to „Mohorjeva“ družba. G. Schneider je imel potem lepi, navdušeni govor. Tudi g. poslanec Augerer je govoril o boju za duševno in gospodarsko prostost. Potem se je pričel zabavni del te tako krasno uspele priredbe.

Iz krajine kanibalistov.

(Dopis slovenskega pisatelja.)*

„Eja, eja, je mačka breja, Nosil v sebi dva Andreja, Je eden židar, drug je ital'c, Tretji drži v r... pale.“

Tako se glasi neka, slutim, doslej še nenatisnena pesem, ki se radi svoje neestetične vsebine tudi ne more sklicovati na pravico do javnosti. Vendar pa, ker je dejal celo Kristus: „Poberite kosce, da konca ne vzamejo“, treba je zabeležiti tudi to malenkost, zakaj črez sedem let vse prav pride. — Sedanji dopis prihaja iz

dezele kanibalistov, torej naj ne pričakuje nihče, da hoče dopisnik prijetati dotičnih prizadetih oseb — in sicer slučajno dveh Andrejev — z rokavicami. Eden nosi na sebi gospodsko suktnjo ter pase ovce in med njimi tudi kozle, nekeje gori na Pohorju, drugi ga hoče veljati kot vzoren liberalec, ki se ravna po pravilih človekoljuba, kojemu je sveto navodilo: „Selbst leben und auch andere leben lassen“, toda kakor kaže tud nekaj detailov iz njegovega dejanja in nehanja, pogodili bodo cenjeni čitatelji sami, koliko je vreden v moralnem oziru izmed nju prvi kakor drugi. — Ko poslednji Andrej, ki je slučajno tudi založnik in tiskar, svojega najetega delavca, kateremu je bil za dostavljeno mu gradivo nad 600 gold. dolžan, ni hotel plačati, ko ga je s tem, da mu je pridrževal zaslužek, pripravil do obupa, mu ugonobil zdravje, razdril mirno zakonsko življenje, izpostavil eksistenco vse več nedolžnih glavice broječe rodbine očitnemu pogin, ter onega, ki ga je prosil kakor Boga za težavno prislužene krajcarje, imenoval „znorelega“, pritril s tem do tega, da si je šel iskat drugega domovja, kjer si je hotel s trudom svojih rok, bodisi tudi z znोजem na čelu, pridobiti pošteno svoj vsakdanji kruh, ko je po čudnem naključju uprav po posredovanju „Štajerca“ takšno bivališče tudi našel, napotil se je k drugemu Andreju ter mu najavil svojo nakano, da se namerava izseliti ter po izreku in nasvetu modrega Horacija mirno obdelovati svoje polje daleč proč od mestnih homatij, tedaj je ta drugi Andrej, ki je bil slučajno njegov dušni pastir, pohvalil njegov namen in mu brezplačno napravil izpisek iz krsne knjige, da se zamore dati vpisati ondi, kjer se namerava nastaniti. Kaj pa je storil potem, ko je oni nesrečnež, katerega je pred odhodom od njega še blagoslovil z besedami: „Benedictus te Deo Patris, et Filio et Spiritu sancto!“ odnesel pete in odšel izpred njega? Ovo dokler se je oni nesrečnež pehal na lov za svojo ne rečemo srečo, marveč svoji rodbini primerno eksistenco, kjer je imel čast spoznati figamostvo še nekega odličnjaka, ki čuje na ime France, potrudil se je dotični vzgledni Andrej do žene onega reveža ter jo nadulil zoper soproga tako, kakor napihne dihur svojo žrtvo, predno jo požre. Zanetil je on s tem, da je moža imenoval naravnost „brezumneža“ in ženi zabičil, da ga ne sme poslušati, ne ubogati, ogenj sovraštva med dva zakonska, ki gori še sedaj s takim plamenom, da ga ne lepa besede niti dobra dela, skazovana zapuščeni rodbini, ne morejo pogasiti. To je učinil on, namestnik Kristusov, kateremu bi imel biti znan svetopisemski rek: „kar je združil Bog, tega naj ne razdira človek, kateri na prižnici rad govori o štirih poslednjih reči, toda sam pa očitno na nje nikdar ne misli. Tako robati naši ljudje niso, da bi preklinjali vreme — Božjo naredbo — ako jim ne pusti izvrševati kakega dela, toda gospod Andrej je preklel veter, ki mu na praznik vernih duš ni pustil imeti knjige odprte, da bi molil nad grobovi pokojnikov in tako baje kak „krajcar zaslužil“, on ki ima na leto nad 4000 gold. gotovine dohodkov. Enemu izmed svojih faranov je očital neprestano slabo gospodarstvo, ko mu je pa umrla hčerka, katere zdravljenje ga je stalo nad 100 gold., mu je zaračunil njen pogreb 46 gold.! Drugemu je napravil radi njegovega gmotnega stanja pričevalo ubožstva, kjer stoji črno na belem, da nima nikakih dohodkov, pa mu je vendar le zaračunil, ko mu je radi pomanjkanja in bede umrla hčerka — 6 gold. za pogreb. To dragi čitatelji, so sami dokazi krščanskih del usmiljenja! Ako se le najde prilika, svari seveda svoje ovce in kozle pred slabimi časopisi, tudi pred Teboj dragi „Štajerc“, toda kdo pa napravi slab časopis, kdo? Ali oni ki poroča resnico v njem, ali oni, ki slabo živi? Takšnim svarilcem velja le en odgovor: „Živite tako, da se ni nič nad vami ne bo spodtikal, pa bo nehale biti tudi časopisje slabo, ki je le ogledalo Vašega dejanja in nehanja, Vaše lastno zrcalo, v katerem se ogledujete! Ko bi ne bilo takega časopisja, doprinala bi ti velmoži takšna dela, da bi bilo groza, saj se itak sedaj, ko druge strašijo s peklo, sami najmanj bojé greha, niti pekla, kakor da je Bog vstvaril dotično samo za revnega trpina — kmeta. Da, kmet trpi tukaj kakor ob ceati ležeč kamen, kjer te sme slehrni suniti z ного, trpi, da ti bodo teklo krvave solze, toda uverjen

bodi, da to pojdeti mirno neko svetopisemski duhoven in levit, da te niti ne pogledata, usmiljeni sameritanci pa so dandanašnji tudi že pomrlji, ker smo poznali samo enega in sicer onega iz evangelja. Zala je tvoja kmečka usoda, dragi trpin in ako je oni učitelj, ki pozna nekoliko tvojo usodo, dragi kmet, ua nekem učiteljskem zboru dejal, da kmet dandanašnji živi slabše nego pes, kar je tudi resnica, pa je s tem razburil duhove toliko, da so mu obljubili, ako se bodo takšni izreki in trditve ponavljale, da pridejo z metljo nad takšne nezadovoljive in jih bodo pometli iz zemeljskega površja. Tu bi bilo treba samo dostaviti, da naj bodo poštenjaki, ki tako govoré, vsaj toliko usmiljeni, da ne prinašajo s seboj metle, marveč debelo gorjačo, ali tol, da vsaj pobijejo do smrti onega, ki se že itak nezadovoljno muči. Tako napočí vsaj trpinu enkrat konec, ker mógemu izmed nas bo ja smrt desetkrat slajša, nego takšno, s krivicami zagrenjeno, trüdapolno življenje. Odkrivaj torej, dragi „Štajerc“ še nadalje naše gnójčé se rane; skrivaj in ne zagovarjaj onih, ki so jih vsekali, zakaj ako tudi s tem ne vzbudiš sočutja do trpinov, katerega dandanašnji na zemlji niti ni, boš vsaj druge opozoril s tem na takšne prijatelje v ovčiji obleki, da se jih bodo znali varovati. Ko bodo njih dejanje in nehanje boljše, zboljšalo se bo tudi gradivo, ki ga sprejemaš v svoje predale in zaslovel boš kot vzoren in priporočila vreden časopis, kar pa sedaj ne moreš biti, ker si ogledalo malopridnežev! Mimo grede bodi omenjeno, da se eden izmed teh Andrejev poganja celo za čast poslanca in prireja shode, kjer se občinstvu laže, kakor se je lagal svojemu sodniku, kateremu sedaj noče plačati krvavo prisluženi krajcarjev. Nemara res najde takšne gimpelne, ki mu bodo verjeli, toda če jih najde in bo voljen, imeli bodo volilci takšnega poslanca, kakoršnega so vredni, ker so se dali od priliznenca zapeljati. Ko je dospel prevzvišeni dr. Misija za škofa v Ljubljano, ga kot „Štajerca“ tudi niso mogli videti, rekel je nek, tudi rojen Kranjec, da imajo Kranjci takšnega škofa, kakoršnega so vredni; dotični je napravil prostor drugemu in na njegovo mesto prišel Kranjec, pa tudi ta nezadovoljnežem nikakor ne ugaja in šele sedaj ondi vedo, koga so z veleč. g. dr. Misijo zgubili. Torej je resnica kar pravi nek rek: „Dež za solnce mora biti, za veseljem žalost priti!“ Samo to je vprašanje, ali napočí na tej zemlji tudi takšno polajšanje usode trpinov kedaj ali ne? Govorite, modrijani, da čujemo, ali res veste kaj, ali ne!

Novice.

Sodnijska imenovanja so torej glavna reč. Kaj to, ako kruli prazni kmetski želodec, — da je le sodnik pristav hujškega hujskanja. Tako piše list celjskih prvaških advokatov. In alična je bila tudi zmisel tistih 12 shodov, ki jih je priredila dohtarska „narodna stranka“ s pomočjo 8 dohtarjev preteklo nedeljo... Kaj zahtevajo ti ljudje pravzaprav od c. k. sodnika? Mi zahtevamo od sodnika v prvi vrsti to, da je pravilni, postavni mož, ki ne sodi po svoji osební simpatiji, temveč po zakonu. Takih sodnikov, katerim se zamore nekaznovano očitati strankarstvo v uradu, kakor n. p. zdaj avanziranemu ormužkemu dr. Mohorčiču, ne maramo. Ravno tako ne maramo takih advokatov, katerim se pred sodnijo očita, da so „Dätenschinderji“, ki odirajo vboge natakariče itd. itd. Kaj pa „narodna stranka“? Kaj pa zahteva ona od sodnikov? Glasom „rezolucije“, ki jih je sprejela na svojih komedijantovskih 12. shodih, zahteva od sodnika, da je „odločno slovenski narodni“ mož. Ta bedasta stranka, ki nosi še jajčje lupine na hrbtu, medtem ko stoji z eno nogo že v grobu, hoče torej zapovedati sodnikom, kakšno politično mišljenje ali prepričanje naj imajo. Tu se pač že vse neha. Ko bi gospod Spindler svoje juridične študije dokončal, mesto da bi se izgubil v politiki, bi moral sam nezmyselnost te zahteva izpoznati. Sodniki naj se pustijo torej od enega Spindlerja komandirati, kakšne politične nazore naj imajo!... V drugem oziru zahtevajo modrijani okoli „Narodnega lista“, da razume sodnik ne samo prave, pisnene slovensčine, temveč tudi vsa narečja, vse dialekte, ki se govoriyo. To je seveda isto-

*) Dopis je brezobziren, ali tista puha slov. „inteligence“, ki se ponaša s pavovim perjem, ga pač zaslužil! Spisal je ta dopis mož, katerega ime je zapisano v slov. literaturi!